

**Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут**

СПОЖИВЧЕ ПРАВО

**Методичні вказівки для підготовки до семінарських
занять магістрантів 1-го курсу
денної та заочної форм навчання
спеціальності «Право»**

**Івано-Франківськ
2021 рік**

Схвалено кафедрою цивільного права Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.)

Затверджено Науково-методичною радою Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 01 жовтня 2021 р.)

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (протокол № 4 від 15 грудня 2021 р.)

Рецензенти:

Банасевич І.І.-кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Яремак З.В. – кандидатка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри трудового, екологічного та аграрного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Гришко У.П. Споживче право: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять магістрантів 1-го курсу денної та заочної форм навчання спеціальності «Право». Електронне видання. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. 40с.

Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять магістрантів 1-го курсу денної та заочної форм навчання з навчальної дисципліни «Споживче право» розроблені на основі навчального плану підготовки магістра спеціальності 081 «Право» Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. Вказівки містять методичні рекомендації для підготовки до заняття, переліки питань, які виносяться до обговорення на занятті, практичні завдання для закріплення теоретичного матеріалу. До кожної теми наводиться перелік рекомендованої літератури, що включає навчальні посібники, наукові праці, матеріали судової практики та нормативно-правові акти.

Методичні вказівки призначені для магістрантів, аспірантів, науково-педагогічних працівників.

© Гришко У.П., 2021

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ	10
Семінарське заняття № 1. Правові основи захисту прав споживачів.....	10
Семінарське заняття № 2. Правовий статус споживача.....	11
Семінарське заняття № 3. Управління у сфері захисту прав споживачів та його функції	14
Семінарське заняття № 4-5. Особливості захисту прав споживачів за договорами про передачу майна у власність.....	16
Семінарське заняття № 6-7. Реалізація прав споживачів за договорами про надання послуг та виконання робіт.....	19
Семінарське заняття № 8. Відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів.....	22
Семінарське заняття № 9. Юрисдикційна та неюрисдикційна форми захисту прав споживачів.....	25
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ	28
ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ	30
Семінарське заняття № 1. Правовий статус споживача	30
Семінарське заняття № 2 . Особливості захисту прав споживачів за договорами про передачу майна у власність	32
Семінарське заняття № 3. Реалізація прав споживачів за договорами про надання послуг та виконання робіт.....	35
Семінарське заняття 4. Відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів.....	37

ПЕРЕДМОВА

На сьогодні проблема прав громадянина, в тому числі прав у сфері споживання, є надзвичайно актуальною, адже наближення України до вступу в Європейський Союз потребує застосування європейських стандартів якості продукції та створення передумов для реалізації права кожного громадянина на достойний рівень отриманих послуг та спожитої продукції.

У розвиненій країні споживач є основною фігурою в ринкових відносинах, на яку орієнтоване виробництво та підвищення якості товарів і послуг. Застосування санкцій до продавців, виробників неякісної продукції не завжди дає необхідний ефект, адже зазвичай недобросовісний виробник (продавець, виконавець) сплачує штраф та продовжує надавати неякісні послуги, постачати небезпечну для життя та здоров'я продукцію.

Важливим фактором у підвищенні якості продукції та наданих послуг є юридична обізнаність самих споживачів у сфері захисту своїх прав. Права споживачів повинні превалювати над правами продавців та виробників, оскільки життя та здоров'я людини – основна цінність.

В Україні, в одній із перших країн пострадянського простору, було прийнято Закон України «Про захист прав споживачів» 12 травня 1991 року. Проте це не стало поштовхом для винесення питання захисту прав споживачів на якісний європейський рівень. Адже окрім прийнятих законів необхідно створювати передумови для їх ефективного застосування та втілення в життя.

Сучасний етап розвитку цивільного законодавства України характеризується посиленням процесу його гармонізації та уніфікації, що полягає у спрямованості на використання кращих досягнень цивілізованих країн у правовій сфері, які відповідають національним інтересам держави і громадянського суспільства. Повною мірою це стосується і тієї частини цивільного законодавства, яке регулює відносини за участю споживачів, які ми умовно для зручності називаємо **споживчими відносинами**. За останні роки створено новий комплексний інститут **споживчого права**, в якому закладені основні підвалини для подальшого розвитку відносин за участю громадян-споживачів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Споживче право» є формування у магістрантів теоретичного розуміння суті понять «споживач» та «споживче право», можливих способів та форм захисту прав споживачів у разі їх порушення та формування навиків практичного застосування набутих знань до конкретних життєвих ситуацій.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Споживче право» є науковий аналіз джерел регулювання відносин у сфері захисту прав споживачів, їх основних прав та обов'язків, гарантій захисту та на його основі формування умінь застосовувати набуті теоретичні знання в галузі здійснення та захисту прав споживачів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач набуває:

Загальні компетентності:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу наукових джерел та нормативно-правових актів, які регулюють споживчі правовідносини;

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, в тому числі іноземних щодо особливостей споживчих правовідносин;
Здатність до адаптації та дії в новій ситуації врегулювання даних правовідносин;
Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо захисту прав споживачів;
Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) при регулюванні правовідносин за участю споживачів;
Здатність генерувати нові ідеї споживчого права;
Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вивчення споживчого права;
Здатність скеровувати зусилля, поєднуючи результати різних досліджень та аналізу споживчого права.

Фахові компетентності:

Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях врегулювання споживчих спорів;
Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування норм споживчого права України;
Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію щодо захисту прав споживачів;
Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правовідносин за участю споживачів;
Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм споживчого права, а також розуміння особливостей практики їх застосування;
Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав та інтересів споживачів;
Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем споживчого права;
Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття з метою ефективного регулювання споживчих правовідносин;
Здатність ефективно здійснювати правоосвітню діяльність з споживчого права.

Програмні результати:

Оцінювати природу та характер споживчих правовідносин і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання;
Проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел споживчого права, включаючи цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження;
Здійснювати презентацію свого дослідження щодо споживчого права, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження;
Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати та наводити переконливі аргументи щодо врегулювання споживчих правовідносин за законодавством України;
Дискутувати зі складних правових проблем захисту прав споживачів, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання;
Опрацьовувати та використовувати інформацію, отриману з достовірних джерел для проведення наукових досліджень та практичної діяльності;
Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг

Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, прогнозувати результати їх впливу на споживчі відносини;
Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування норм споживчого права.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Правові основи захисту прав споживачів

Виникнення та розвиток руху про захист прав споживачів (консюмеризму). Міжнародні організації у справах захисту прав споживачів.

Передумови виникнення руху про захист прав споживачів в Україні. Етапи розвитку законодавства про захист прав споживачів в Україні.

Джерела (форми) регулювання відносин у сфері захисту прав споживачів. Закон України «Про захист прав споживачів».

Державна політика країн Центральної та Східної Європи у сфері захисту прав споживачів.

Законодавство ЄС у сфері захисту прав споживачів і адаптація до нього споживчого законодавства України.

Тема 2. Правовий статус споживача

Поняття «споживач» та «споживче право» у цивілістичній доктрині та законодавстві. Система та принципи споживчого права.

Класифікація прав споживачів. Права та обов'язки споживачів за Законом України «Про захист прав споживачів». Права споживачів, що визнані Міжнародною організацією захисту прав споживачів.

Право на достовірну, повну інформацію про товари, роботи, послуги та його захист. Закони України «Про інформацію» та «Про рекламу».

Права споживачів на безпеку продукції (результати робіт, послуг).

Договір як засіб забезпечення прав споживачів товарів, робіт, послуг.

Гарантії захисту прав споживачів.

Тема 3. Управління у сфері захисту прав споживачів та його функції

Повноваження органів державної влади щодо захисту прав споживачів.. Структура та функції Держпродспоживслужби України. Правовий статус працівника Держпродспоживслужби України і територіальних управлінь.

Структура та напрями діяльності територіальних управлінь у справах захисту прав споживачів. Організація та порядок роботи територіальних управлінь у справах захисту прав споживачів.

Місцеві державні адміністрації та захист прав споживачів.

Функції органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав споживачів.

Нормативно-правове закріплення функції контролю і нагляду за дотриманням вимог законодавства про захист прав споживачів.

Особливості реалізації контролю і нагляду у сфері захисту прав споживачів в сучасних умовах.

Порядок створення та функції громадських об'єднань споживачів.

Тема 4. Особливості захисту прав споживачів за договорами про передачу майна у власність

Права споживачів при укладенні договору купівлі-продажу. Обов'язки продавця за договором купівлі-продажу. Права споживача щодо товару (якість, безпека, комплектність, асортимент, кількість, об'єктивно визначена ціна). Правові наслідки передання товару неналежної якості. Правові наслідки передання товару з недоліками, які не можна усунути та небезпечного товару.

Загальна характеристика забезпечення прав споживачів за сучасних форм торгівлі. Права споживача при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями. Захист прав споживача при укладенні договору на відстані. Права споживача у Інтернет-торгівлі. Права споживача у разі купівлі товару за зразками. Права споживача на розірвання договору та повернення коштів у разі розрахунку банківською платіжною картою.

Права споживачів за договором про поставку товарів через приєднану мережу.

Тема 5. Реалізація прав споживачів за договорами про надання послуг та виконання робіт

Права споживачів при укладенні договорів про надання послуг. Захист прав споживачів фінансових послуг. Права та обов'язки споживача при отриманні споживчого кредиту. Захист прав споживачів транспортних послуг.

Права споживачів при укладенні договорів на виконання робіт.

Тема 6. Відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів

Підстави відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів.

Обставини, що звільняють продавця (виробника) від обов'язку задовольнити вимоги споживача.

Відповідальність за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів за ст.23 Закону України «Про захист прав споживачів».

Цивільно-правова відповідальність і оперативно-господарські санкції за порушення прав споживачів.

Відшкодування матеріальної та моральної шкоди у справах про захист прав споживачів.

Адміністративно-правова відповідальність за порушення прав споживачів. Розміри та порядок накладення адміністративних стягнень.

Кримінально-правова відповідальність за порушення прав споживачів. Основи адвокатської та судової практики у справах захисту прав споживачів.

Тема 7. Юрисдикційна та неюрисдикційна форми захисту прав споживачів

Нормативно-правові підстави для судового захисту прав споживачів.

Вимоги до змісту позовної заяви про захист прав споживачів. Порядок судового захисту прав споживачів.

Розгляд справ про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок недоліків товарів (робіт, послуг).

Обов'язки позивача за позовом про захист прав споживачів.

Позасудовий захист прав споживачів шляхом звернення до державних органів. Правила написання заяви та звернення про захист прав споживачів.

Позасудовий захист прав споживачів шляхом звернення до громадських організацій. Самозахист споживача.

Державний захист прав споживачів в зарубіжних країнах.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Правові основи захисту прав споживачів (2 години)

Методичні рекомендації: У даній темі важливим є розгляд питання передумов виникнення консюмеризму в Україні та світі. Необхідно детально розглянути систему міжнародних організацій у справах захисту прав споживачів. Вивчаючи законодавство ЄС у сфері захисту прав споживачів, слід звертати увагу на ті його норми, які вже імплементовані у вітчизняне право, а також на ті положення, які необхідно запозичити.

Питання для обговорення:

1. Виникнення та розвиток руху про захист прав споживачів (консюмеризму). Міжнародні організації у справах захисту прав споживачів.
2. Етапи розвитку законодавства про захист прав споживачів в Україні.
3. Джерела (форми) регулювання відносин у сфері захисту прав споживачів. Закон України «Про захист прав споживачів».
4. Законодавство ЄС у сфері захисту прав споживачів і адаптація до нього споживчого законодавства України.

Завдання:

1. Сформулюйте складові забезпечення права споживачів на гарантований рівень споживання.
2. Проаналізуйте зміни та доповнення, які вносилися до Закону України «Про захист прав споживачів».
3. Підготуйте таблицю нормативного регулювання захисту прав споживачів в ЄС.

Питання для самоконтролю:

- 1) Яким актом вперше було закріплено права споживачів?
- 2) Які міжнародні організації у сфері захисту прав споживачів?
- 3) Які передумови виникнення консюмеризму в Україні?
- 4) Які джерела правового регулювання відносин у сфері захисту прав споживачів?
- 5) Назвіть основні акти ЄС у сфері захисту прав споживачів.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів. Резолюція 39/248 Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985 р. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_903
2. ____ Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року №436-IV: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/>.

4. Бездітько М. Б. Історія виникнення руху захисту прав споживачів та міжнародний досвід. Матеріали 8 Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Правозахисний рух: історія та сучасність». Полтава, 2015. С. 40–41.
5. Горблянський В.Я. Захист прав споживачів за договором про надання послуг дисертація на здоб. наук. ступеня к.ю.н. ... 12.00.03. Івано-Франківськ, 2019. 200 с. https://svr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/5/2019/06/dis_Horblianskyi.pdf
6. Дудла І.О. Захист прав споживачів: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.
7. Жайворонок Т.Є., Павловська С.В. Судова практика розгляду справ про захист прав споживачів. *Вісник Верховного Суду України*. 2013. №1 (149). С. 15-32.
8. Менів Л.Д. Перспективи розвитку законодавства про захист прав споживачів. *Юридичний науковий електронний журнал*. №6.2022. С.126-129. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2022/30.pdf
9. Осетинська Г.А. Цивільно-правовий захист прав споживачів за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. К., 2006. 20 с.
10. Право Європейського Союзу : [навч. посібн.] / [за заг. ред. Р. А. Петрова]. — [2-ге вид.]. К. : Істина, 2009. С. 376 с.
11. Станкова І.М. Цивільно- правове регулювання захисту прав споживачів у сфері надання послуг. автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 .О., 2021. 23 с.
12. Траченко Л. А. Проблеми захисту прав споживачів в Україні в умовах євроінтеграційних процесів. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. № 65. 2021. С.48-52
13. Черняк О.Ю. Цивільно-правовий статус споживача у контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03.К., 2011. 230 с.
14. Іваненко Л. М., Язвінська О. М. Захист прав споживачів: підручник. Київ.: Юрінком Інтер, 2014. 496 с.
15. Яновицька Г.Б. Окремі аспекти захисту прав споживачів у проекті Закону України «Про захист прав споживачів». *Юридичний науковий електронний журнал*. № 8.2021. С.118-120. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2021/28.pdf

Тема 2. Правовий статус споживача (2 години)

Методичні рекомендації: вивчаючи дану тему, слід виходити із того, що особливий суб'єктний склад – це та ознака, яка дозволяє віднести той чи інший цивільно-правовий договір до типу споживчого. Мова, в першу чергу, йде про споживача. У літературі справедливо зазначається, що дефініція «споживач» не отримала єдиного формулювання у законодавстві ЄС. Проте можна відзначити такі спільні ознаки цього поняття: а) суб'єктом є фізична особа, яка укладає договір, як правило, не у комерційних та професійних цілях (виключенням є відносини з надання туристичних послуг у бізнес-турі); б) суб'єктом є особа, яка безпосередньо споживає продукт, який займає кінцеву сходинку в економічному процесі. Крім того, у праві ЄС термін «споживач» застосовується до особи, якій завдана

шкода неякісним продуктом (товаром, послугою). Словник української мови визначає поняття «споживач» як «особу чи організацію, що використовує, споживає якусь продукцію», а «споживати» означає «використовувати, витратити для задоволення яких-небудь потреб».

У чинному законодавстві термін «споживач» вживається досить часто, однак зміст, який вкладає в нього вітчизняний законодавець, різниться.

Питання для обговорення:

1. Поняття «споживач» та «споживче право» у цивілістичній доктрині та законодавстві.
2. Система та принципи споживчого права.
3. Класифікація прав споживачів.
4. Права та обов'язки споживачів за Законом України «Про захист прав споживачів».
5. Права споживачів, що визнані Міжнародною організацією захисту прав споживачів.
6. Право на достовірну, повну інформацію про товари, роботи, послуги та його захист.
7. Права споживачів на безпеку продукції (результати робіт, послуг).
8. Гарантії захисту прав споживачів.

Завдання:

Проаналізуйте судову практику за 2019-2021 р.р. щодо відмови у застосуванні Закону України «Про захист прав споживачів».

Задача №1. Гр. Мартинець відвідав автозаправну станцію, що належить ТЗОВ «Сокар Петролеум» та мав намір придбати пальне за передплатою. Продавець (касир) відмовив йому в обслуговуванні мотивуючи це тим, що він не бачить його обличчя. При цьому, продавець ніяк не обґрунтував свої вимоги та не здійснював будь-яких посилань на публічний договір, нормативно-правові акти тощо. Чи правомірною є відмова продавця? Чи порушено права гр. Мартинця?

Задача №2 21.01.2019 споживач Ковальчук для врегулювання відносин з новим енергопостачальником прийшов за його адресою, проте не виявив за вказаною адресою Центру обслуговування клієнтів ПрАТ Харківенергозбут. Натомість виявив, що за вказаною адресою знаходиться АТ Харківобленерго, а тому вирішити свої питання з ПрАТ Харківенергозбут не зміг, чим були порушені його права як споживача електричної енергії. **Вирішіть спір.**

Задача №3. Івасюк З. є членом ЖБК «Суднобудівник-6» та власником квартири звернулась до ЖБК «Суднобудівник-6» із заявою про надання інформації про послуги, які ЖБК «Суднобудівник-6» їй надає, в тому числі їх перелік, вартість, порядок їх надання та причини зміни. Оскільки відповідь на її запит вона не отримала, відповідач ігнорує її звернення, чим порушує її право споживача на отримання достовірної та своєчасної інформації щодо отриманих житлово-комунальних послуг, а тому просить суд зобов'язати ЖБК «Суднобудівник-6» надіслати на її адресу відповідь щодо переліку та вартості наданих послуг. **Чи підлягає позов задоволенню?**

Питання для самоконтролю:

- 1) Наведіть дефініцію «споживач» у економічному та правовому розумінні.
- 2) Які принципи споживчого права?
- 3) Які класифікаційні критерії прав споживачів?
- 4) Назвіть універсальні права споживача, передбачені Законом України «Про захист прав споживачів».
- 5) Які обов'язки споживача передбачені Законом України «Про захист прав споживачів»?
- 6) Які права споживачів визнані Міжнародною організацією захисту прав споживачів?
- 7) Які складові права споживача на достовірну і повну інформацію?
- 8) Які складові права на безпеку продукції (результати робіт, послуг)?
- 9) Назвіть гарантії захисту прав споживачів.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів. Резолюція 39/248 Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_903(дата звернення:25.08.2021р.)
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року №436-IV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/>.(дата звернення:25.08.2021р.)
4. Банасевич І.І. Споживчий договір. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія [Текст] / За заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. С. 237-249.
5. Банасевич І.І. Окремі аспекти поняття «споживач» в цивільному праві України. Матеріали XVII науково-практичної конференції, присвяченої 97-й річниці з дня народження доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 22 лютого 2019 року). С.148
6. Банасевич І.І. Поняття та сутність цивільних правовідносин за участю споживачів. ЮРИДИЧНИЙ БЮЛЕТЕНЬ. Випуск7. Ч. 1. 2018. С.177-182.
7. Банасевич І.І. Особливості цивільних правовідносин за участю споживачів. Дев'ять юридичних диспутів з актуальних проблем приватного права: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті Є.В. Васьковського (м. Одеса, 17 травня 2019 р.). Одеса: Астропринт, 2019. С. 86-90.
8. Д'ячкова Н.А.Проблеми захисту прав споживачів у разі придбання неякісної продукції. Нове українське право. Вип. 1. 2022. С.35-40. URL:<http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/194/175>
9. Єгоричева О.Ю. Цивільно-правова відповідальність за продаж споживачам товарів неналежної якості: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 К., 2014. 20 с.
10. Пожоджук Р. Місце споживчих відносин у системі цивільного права. Підприємництво, господарство і право.№ 4.2021.С.59-65. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/10.pdf>

11. Черняк О.Ю. Цивільно-правовий статус споживача у контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 .К., 2011. 230 с.

12. Черняк О.Ю. Класифікація прав споживача за законодавством України та Європейського Союзу .Форум права. 2008. № 2. С. 458-464.

13. Черняк О.Ю. Право споживача на захист в контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу .*Університетські наукові записки.*2009. № 4. -С. 70-75.

Тема 3. Управління у сфері захисту прав споживачів та його функції (2 години)

Методичні рекомендації: при вивченні даної теми необхідно розглянути не тільки сучасну систему органів державної влади щодо захисту прав споживачів, а й зародження та еволюцію цієї системи органів державної влади.

Питання для обговорення:

1. Повноваження органів державної влади щодо захисту прав споживачів.
2. Структура та функції Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужби України).
3. Місцеві державні адміністрації та захист прав споживачів.
4. Функції органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав споживачів.
5. Особливості реалізації контролю і нагляду у сфері захисту прав споживачів в сучасних умовах.
6. Порядок створення та функції громадських об'єднань споживачів.

Завдання:

1. Висловити та обґрунтувати власну думку щодо ефективності громадських об'єднань споживачів.

2. Відділ контролю якості та дотримання правил торгівлі управління у сфері захисту прав споживачів у Івано-Франківській області у травні 2019 року здійснив планову перевірку тваринницького комплексу з поголів'ям більше 1000 свиней. В результаті перевірки було виявлено незначні порушення правил зберігання свіжого м'яса та видано відповідний припис про усунення недоліків. У серпні 2020 року працівники зазначеного відділу знову прибули до тваринницького комплексу з позаплановою перевіркою, але не показали керівнику посвідчення (направлення) на перевірку, сказавши, що вони недавно були і посвідчення показували. Дайте аналіз діям працівників відділу контролю якості та дотримання правил торгівлі.

3. Ви відпочивали у відпочинковому комплексі міста Яремче. Незадоволені умовами проживання та харчування, якістю екскурсійних послуг та вважаєте ціну за проживання завищеною. Напишіть зразок заяви (звернення) до управління у сфері захисту прав споживачів у Івано-Франківській області.

Питання для самоконтролю:

- 1) Коли було створений перший державний орган у сфері захисту права споживачів?
- 2) До компетенції яких органів державної влади належать функції у сфері захисту прав споживачів?
- 3) Назвіть структуру Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту прав споживачів.
- 4) Назвіть функції Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту прав споживачів.
- 5) Яким органам чи посадовим особам місцевих державних адміністрацій належать функції у сфері захисту прав споживачів та якими нормативно-правовими актами вони визначені?
- 6) Назвіть функції органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав споживачів.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
2. Положення про Державну службу України з питань безпеки харчових продуктів та захисту прав споживачів: Постанова КМУ від 02 вересня 2015 року №667 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. Про затвердження Положення про Головне управління Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів в області, в місті Києві: Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12 квітня 2017 року №9 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0604-17/paran9#n9>. (дата звернення:25.08.2021р.)
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року №280/97-ВР URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення:25.08.2021р.)
5. Бурлака О. С. Захист прав споживачів в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 3. 2022.С.28-33. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2022/5.pdf
6. Довгань Ю. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти забезпечення захисту прав споживачів. *Європейські перспективи*. № 2.2020.С.162-166. URL: <http://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/02/162- Dovgan.pdf>
7. Дудла І.О. Захист прав споживачів: Навчальний посібник .К.: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.
8. Зверева О.В. Захист прав споживачів. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 192 с. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/10-Zahist_prav_spojivachiv-Zvereva.pdf

9. Станкова І.М. Громадські організації як елемент механізму захисту прав споживачів: зарубіжний досвід. *Часопис цивілістики*. Випуск 29. URL: <http://www.clj.nuoua.od.ua/archive/29/32.pdf>

10. М. Хоменко, Н. Коробцова. Основні гарантії і механізми захисту прав споживачів під час придбання продукції через мережу інтернет. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №3. С.74-79. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/3/15.pdf>

Тема 4. Особливості захисту прав споживачів за договорами про передачу майна у власність (4 години)

Методичні рекомендації: при вивченні даної теми необхідно, насамперед, виходити із того, що до основних джерел правового регулювання відносин у сфері захисту прав споживачів за договорами про передачу майна у власність належать Цивільний кодекс України та Закон України «Про захист прав споживачів». Оскільки значна частина положень даної теми вивчалася студентами у межах навчальної дисципліни «Цивільне право України», то увагу слід зосередити на проблемах правозастосування та способах захисту прав споживачів у сфері передачі майна у власність.

Питання для обговорення:

Заняття 1.

1. Права споживачів при укладенні договору купівлі-продажу.
2. Обов'язки продавця за договором купівлі-продажу.
3. Правові наслідки передання товару неналежної якості.
4. Правові наслідки передання товару з недоліками, які не можна усунути та небезпечного товару.
5. Права споживача при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями.

Заняття 2.

6. Права споживача у Інтернет-торгівлі.
7. Права споживача у разі купівлі товару за зразками.
8. Права споживача на розірвання договору та повернення коштів у разі розрахунку банківською платіжною карткою.
9. Права споживачів за договором поставки товарів через приєднану мережу.

Завдання:

1. Проаналізувати судову практику у сфері захисту прав споживачів за договорами купівлі-продажу за 2019 – 2021 р.
2. Скласти порівняльну таблицю прав споживача при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями, у Інтернет-торгівлі та у разі купівлі товару за зразками.

3. У яких випадках чинне законодавство дозволяє припинення газопостачання?

4. Який порядок та підстави відключення споживача від енергопостачання?

Задача №1 . Максим придбав кросівки, але вдома зрозумів, що це зовсім не та модель, що йому потрібна. Він звернувся до магазину з вимогою про обмін на іншу модель, але тільки через 10 днів, тому що був у відрядженні. На цей час аналогічних кросівок не було, і Максим попросив повернути сплачені гроші, але не стільки, скільки він заплатив, а більше на 30 грн., тому що за цей час відбулося подорожчання і його кросівки коштували вже на 30 грн. більше. Продавець повернула тільки ту суму, скільки заплатив Максим. Чи правильно вчинив продавець?

Задача №2 . Пенсіонер придбав холодильник, який через три місяці перестав працювати. Гарантійна майстерня зробила висновок, що холодильник не підлягає ремонту. Пенсіонер привіз холодильник до магазину і звернувся з вимогою повернути гроші, а також надав для оплати квитанції за перевезення холодильника з магазину, в магазин, у гарантійну майстерню та з майстерні. Гроші за холодильник магазин повернув, а за перевезення повертати відмовився. Чи може споживач повернути гроші?

Задача №3. Тамара Петрівна придбала 1 жовтня 2020 р. пральну машину, гарантійний строк на яку один рік. Так трапилось, що вона захворіла і потрапила в лікарню. Після лікарні тільки через місяць вона викликала майстра з гарантійної майстерні для підключення пральної машини 1 листопада 2020 р. 15 жовтня 2021 р. пральна машина зламалась. Тамара Петрівна звернулася до гарантійної майстерні з вимогою про ремонт, але їй відмовили в безкоштовному ремонті, мотивуючи тим, що гарантійний строк закінчився 1 жовтня 2021 р. Чи має споживачка у цьому випадку право на гарантійний ремонт?

Питання для самоконтролю:

- 1) Які права споживача за договором купівлі-продажу передбачені ЦК України?
- 2) Які права споживача за договором-купівлі продажу передбачені Законом України «Про захист прав споживачів»?
- 3) Які обов'язки продавця?
- 4) Які правові наслідки передання товару неналежної якості?
- 5) Які правові наслідки передання товару з недоліками, які не можна усунути та небезпечного товару?
- 6) Які права споживача при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями?
- 7) Які права споживача у Інтернет-торгівлі?
- 8) Які права споживача у разі купівлі товару за зразками?
- 9) Назвіть спеціальні права споживачів за договором поставки товарів через приєднану мережу.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
4. DIRECTIVE (EU) 2019/771 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods, amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directive 2009/22/EC, and repealing Directive 1999/44/ECU .URL. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2019.136.01.0028.01.ENG&oc=OJ:L:2019:136:TOC
5. DIRECTIVE (EU) 2019/770 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services.URL. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32019L0770>
6. Абросімов С. Перспективи удосконалення правового регулювання договору купівлі-продажу в контексті рекодифікації національного цивільного законодавства та приведення у відповідність законодавства України до законодавства ЄС. *Art and Science 2021, Vol. 1.*
7. Банасевич І.І. Гармонізація приватно-правового законодавства у сфері захисту прав споживачів за дистанційними контрактами. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей.* 2019. Вип. 51. С.3-14.
8. Єгоричева О. Ю. Цивільно-правова відповідальність за продаж споживачам товарів неналежної якості: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / О. Ю. Єгоричева. – К., 2014. –20 с.
9. Михалев А. С., Мельник В. В. Права споживачів при купівлі товарів через інтернет магазин. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14060461.pdf>
10. Пожоджук Р. В. Захист прав споживачів за договором постачання електричної енергії через приєднану мережу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03.К, 2016. 20 с
11. Полуніна О. О. Процесуально- правове регулювання цивільно- правових відносин що виникають у разі укладення договору роздрібної купівлі- продажу через мережу інтернет. *Juris Europensis Scientia.* Випуск 3. 2021. URL: http://www.jes.nuoua.od.ua/archive/3_2021/10.pdf
12. Пристай Р.А., Яворська І.М. Захист прав споживачів при укладенні електронних договорів в рамках Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету.* Серія ПРАВО. Випуск 74: частина 2.2022.С.255-261
13. Саванець Л. Права споживача у разі придбання товару неналежної якості за законодавством Європейського Союзу та України . *Актуальні проблеми правознавства.* Випуск 1 (9). 2017. С.36-42

14. Хоменко М., Коробцова Н. Основні гарантії і механізми захисту прав споживачів під час придбання продукції через мережу Інтернет. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №3. С.74-79

15. Хомко Л.В. Проблемні аспекти врегулювання спорів у сфері електронної комерції. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3.2021.С.236-239. URL: http://lsei.org.ua/3_2021/62.pdf

16. Черняк О.Ю. Цивільно-правовий статус споживача у контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: дис. ... канд. юрид. наук: К., 2011. 230 с.

17. Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: Монографія. Львів: Видавництво «Райстр -7», 2018. 400 с.

Тема 5. Реалізація прав споживачів за договорами про надання послуг та виконання робіт (4 години)

Методичні рекомендації: в сучасному цивільному обороті послуги формують одну з найчисленніших груп зобов'язань. Серед цих зобов'язань вагомим місцем посідають споживчі послуги. Важливим регулятором цих відносин, окрім нормативно-правових актів, є договір. Тому договірні відносини у сфері послуг за участю споживачів є цікавими для вивчення та вдосконалення їх правового регулювання. При цьому чинне законодавство не містить легального визначення поняття споживчого договору і не визначає критеріїв, за якими договір, зокрема і про надання послуг, слід кваліфікувати як споживчий. Саме із цих положень слід виходити при вивченні даної теми.

Питання для обговорення:

Заняття 1.

1. Права споживачів при укладенні договорів про надання послуг.
2. Особливості захисту прав споживачів фінансових послуг.
3. Права та обов'язки споживача при отриманні споживчого кредиту.

Заняття 2.

4. Захист прав споживачів транспортних послуг.
5. Захист прав споживачів туристичних послуг.
6. Захист прав споживачів страхових послуг.
7. Права споживачів при укладенні договорів на виконання робіт.
8. Права споживачів при укладенні договорів тимчасового користування майном.

Завдання:

1. Проаналізувати судову практику у сфері захисту прав споживачів за договорами про надання послуг за 2019 – 2021р. р.

2. Проаналізувати судову практику у сфері захисту прав споживачів за договорами про виконання робіт за 2019 – 2021 р. р.

3. Скласти порівняльну таблицю спеціальних прав споживачів за договорами про надання транспортних, туристичних, страхових та кредитних послуг.

4. Як чинне законодавство регулює обов'язки водія таксі по відношенню до пасажирів?

5. «У разі виявлення недоліків у виконаній роботі (наданій послугі) споживач має право на свій вибір вимагати»... : продовжіть речення і вкажіть першоджерело.

Заняття 1.

Задача №1. Андрій Михайлович придбав мобільний телефон через інтернет-магазин. Магазин дав гарантію на рік. Через шість місяців телефон вийшов з ладу. Коли Андрій Михайлович звернувся до гарантійної майстерні (адреса була зазначена в гарантійному талоні) про усунення недоліку — йому відмовили, оскільки у майстерні не було договору з цим інтернет-магазином. **Якими будуть дії Андрія Михайловича?**

Задача №2. Споживач замовив телевізор через інтернет-магазин. Через два тижні він отримав повідомлення від інтернет-магазину, що таких телевізорів немає в наявності, є кращі за якістю, але необхідно доплатити певну суму. **Які права і обов'язки інтернет-магазину? На що може розраховувати споживач?**

Заняття 2.

Задача №1. Антоніна зробила зачіску у перукарні, але вона їй не сподобалась. Антоніна відмовилася сплачувати гроші за надану послугу. Перукар доводила, що зачіска виконана професійно і вимагала заплатити за роботу. Хто може вирішити цю ситуацію?

Задача №2. Олександр Степанович взяв у банку споживчий кредит на придбання квартири в розмірі 200 000 грн. Заставою була ця квартира. Всі необхідні документи для укладання кредитного договору він надав. Через тиждень Олександр Степанович отримав повідомлення з банку, що йому необхідно надати відомості, чи є в нього у приватній власності земельна ділянка. Олександр Степанович відмовився надавати таку інформацію. **Чи правомірні дії Олександра Степановича?**

Задача №3. Споживач взяв кредит на придбання однокімнатної квартири, а через 10 днів з'ясувалося, що його старший син вирішив взяти кредит на двокімнатну квартиру і попросив батька відмовитися від кредиту на однокімнатну. Споживач протягом 14 днів звернувся до кредитної установи з вимогою відкликати свою згоду на укладання кредиту. Банк йому відмовив. **Вирішіть спір.**

Питання для самоконтролю:

1) Які загальні права споживачів за договорами про надання послуг передбачені чинним законодавством?

2) Які особливості захисту прав споживачів фінансових послуг?

3) Які спеціальні права споживача фінансових послуг передбачені чинним законодавством?

- 4) Які особливості у сфері захисту прав споживачів встановлює Закон України «Про споживче кредитування»?
- 5) Які спеціальні права споживача у сфері споживчого кредитування передбачені чинним законодавством?
- 6) Які спеціальні права споживача транспортних послуг?
- 7) Які спеціальні права споживача туристичних послуг?
- 8) Які спеціальні права споживача страхових послуг?
- 9) Які права споживача у сфері виконання робіт?
- 10) Які права споживача у сфері передачі майна у тимчасове користування?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. Про споживче кредитування: Закон України від 15 листопада 2016 року URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1734-19> (дата звернення:25.08.2021р.)
4. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>
5. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр#Text>
6. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>
7. Амеліна А.С. Особливості договорів про надання фінансових послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3.2019.С.51-54
8. Банасевич І.І.Права споживачів за договорами про виконання робіт. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Випуск 42. 2016. С.34-44
9. Банасевич І.І. Споживчий договір. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія [Текст] / За заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. С. 237-249.
10. Василенко Л.П. Захист прав споживачів у сфері надання туристичних послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 11. 2022.С.171-173. http://lsei.org.ua/11_2022/37.pdf
11. Горблянський В.Я. Захист прав споживачів за договором про надання послуг автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Івано-Франківськ, 2019 .
12. Гришко У. П. Захист прав споживачів транспортних послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03.Івано-Франківськ, 2017. 19 с.
13. Гудима М.М. Захист прав споживачів за договором про надання туристичних послуг: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2013. 212 с.

14. Димінська О. Особливості захисту прав споживачів туристичних послуг за законодавством України та ЄС. URL: https://www.academia.edu/28919677/Особливості_захисту_прав_споживачів_туристичних_послуг_за_законодавством_України_та_ЄС
15. Жорнокуй Ю.М. Рівність становища замовника та виконавця щодо оплати та відповідальності за договором про надання послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1.2023.С.99-103. URL: http://lsei.org.ua/1_2023/21.pdf
16. Зільник Н. Договір про надання туристичних послуг: поняття та особливості. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №11. С.24-29. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/11/5.pdf>
17. Ільченко Г. О. Цивільно-правовий захист прав споживачів страхових послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. К, 2016. 20 с.
18. Ільченко Г.О. Захист прав споживачів страхових послуг: монографія / Г.О. Ільченко. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 184 с.
19. Кондратюк В. Правовий статус суб'єктів споживчих банківських правовідносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №4. С.37-42. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/7.pdf>
20. Кругул Ю. І. Захист прав споживачів фінансових послуг : монографія / Ю. І. Кругул, О. Ю. Радченко. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 264 с.
21. Лукасевич-Крутник І.С. Договірні зобов'язання з надання транспортних послуг у цивільному праві України [Текст] : дис. ... д-ра юр. наук : 12.00.03. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 502 с.
22. Слободян О. Правові засади захисту прав споживачів фінансових послуг. *Юридична Україна*, 2013 №11. С. 43 – 48.

Тема 6. Відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів (2 години)

Методичні рекомендації: вітчизняне законодавство на захист прав споживачів, яке нині налічує понад 200 законів і підзаконних нормативних актів, створює широкі можливості для захисту прав та інтересів споживачів із залученням таких інституцій, як спеціалізовані державні органи захисту споживачів, громадські організації (об'єднання) споживачів, органи технічного регулювання, органи місцевого самоврядування, суди, прокуратура і т. ін. Важливе значення для споживачів має встановлення ефективного механізму відновлення їх порушених прав. Для цього у законодавстві передбачаються відповідні санкції щодо виробників (продавців, виконавців) і певний порядок задоволення вимог споживачів. Вивчаючи дану тему слід, у першу чергу, виходити із того, що у сфері порушення прав споживачів законодавство України передбачає наступні види відповідальності: – цивільну відповідальність (ст. 711 Цивільного кодексу України відповідальність за шкоду, завдану товаром неналежної якості, статті 8, 10, 14, 16 Закону України “Про захист прав споживачів”) – права споживача в разі придбання ним товару

неналежної якості, права споживача у разі порушення умов договору про виконання робіт (надання послуг), право споживача на безпеку продукції (товарів, наслідки робіт), майнова відповідальність за шкоду, завдану дефектною продукцією або продукцією неналежної якості; – адміністративну відповідальність (статті 155–155-2, 156–156-2, 157, 159, 160, 160-2, 167-172- 1 та інші норми Кодексу України про адміністративні правопорушення); – адміністративно-господарські санкції як адміністративна відповідальність (статті 238, 239 Господарського кодексу України, ст. 23 Закону України “Про захист прав споживачів”); – кримінальну відповідальність (ст. 227 Кримінального кодексу України) та інші примусові заходи, спрямовані на захист прав споживачів

Питання для обговорення:

1. Підстави відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів.
2. Обставини, що звільняють продавця (виробника) від обов’язку задовольнити вимоги споживача.
3. Відповідальність за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів за ст.23 Закону України «Про захист прав споживачів».
4. Цивільно-правова відповідальність і оперативно-господарські санкції за порушення прав споживачів.
5. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди у справах про захист прав споживачів.
6. Адміністративно-правова відповідальність за порушення прав споживачів. Розміри та порядок накладення адміністративних стягнень.
7. Кримінально-правова відповідальність за порушення прав споживачів. Основи адвокатської та судової практики у справах захисту прав споживачів.

Завдання :

Задача №1. В. замовив кухонні меблі. Під час оформлення замовлення приватний підприємець видав чек, в якому було зазначено, що це меблі, і їх ціна. Інформації, про виготовлення меблів і строки виконання роботи не було. Строк виконання обумовлювався усно, а коли він настав, підприємець повідомив, що замовлення буде виконано тільки через місяць. Постачальник матеріалу, з якого виробляються меблі, затримав поставку. Через місяць В. отримав кухонні меблі і написав претензію до підприємця з вимогою сплатити пеню в розмірі по три відсотки від вартості всього замовлення за кожний день затримки. Підприємець йому відмовив. **Чи має право споживач на відшкодування?**

Задача №2. Споживач придбав у магазині телевізор. Через шість місяців він загорівся, згоріла кімната споживача і кімната сусіда. Висновок майстра гарантійної майстерні — недолік у телевізорі з вини виробника. Споживач звернувся до магазину про відшкодування всієї шкоди. Магазин погодився сплатити йому компенсацію, а сусіду виплачувати відмовився. **Чи має право сусід на відшкодування збитків?**

Задача №3. Споживачка придбала засіб для миття духовки. Інструкцію вона не прочитала. Взяла вологу ганчірку, засіб і почала мити духовку. Через декілька хвилин пальці на руках почали пекти і почервоніли. Споживачка змила водою засіб, але зазнала чималих опіків. **Чи може споживачка вимагати відшкодування завданої шкоди?**

Питання для самоконтролю:

- 1) Які підстави відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів?
- 2) Назвіть обставини, що звільняють продавця (виробника) від обов'язку задовольнити вимоги споживача.
- 3) Яка відповідальність за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів передбачена ст.23 Закону України «Про захист прав споживачів»?
- 4) Назвіть форми цивільно-правової відповідальності за порушення прав споживачів.
- 5) Застосування яких оперативно-господарських санкцій передбачене чинним законодавством?
- 6) Які основні умови відшкодування моральної шкоди у справа про захист прав споживачів?
- 7) Яка адміністративно-правова відповідальність за порушення прав споживачів передбачена чинним законодавством?
- 8) Яка кримінально-правова відповідальність за порушення прав споживачів передбачена Кримінальним кодексом України?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-ХІІ URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. Баранова Л.М. Відшкодування збитків як спосіб захисту цивільних прав. URL: http://nauka.nulau.org.ua/download/el_zbirnik/1/Baranova.pdf
4. Бойко В. Б. Особливості відшкодування моральної шкоди споживачам: теорія і практика. Правова позиція. № 2 (23). 2019. С.96-105. URL: <http://www.legalposition.umsf.in.ua/archive/2019/2/13.pdf>
5. Бурлака О. С. Захист прав споживачів в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 3. 2022.С.28-33. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2022/5.pdf
6. Луспенник Д. Лідовець Р.Вішкодування моральної шкоди: деякі особливості розгляду цивільних справ. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Lyspenyk.pdf
7. Заверуха С.В. Значення штрафної та залікової неустойки у цивільному праві *.Університетські наукові записки.2013.№4(48).с.180-185*

8. Зверева О.В. Захист прав споживачів. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 192 с.
9. Земскова О. Цивільно- правова відповідальність за договором перевезення небезпечних вантажів. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №3. С.21-25
10. Кравців Я. Деякі важливі аспекти цивільно-правової відповідальності за введення в цивільний оборот неналежних продуктів харчування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. №4. С.35-38.
11. Менів Л.Д. Правове регулювання юридичної відповідальності за порушення прав споживачів: перспективи розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. №2. С.73-76
12. Парасюк В. М. Теоретичне обґрунтування сутності підстави цивільно-правової відповідальності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 1. 2020. С.45-49. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3444/1/парасюк.pdf>
13. Язвінська О.М. Цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів. *Економіка та управління на транспорті*. К.: НТУ, 2015. Вип.2. С. 255-261. URL: file:///D:/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96/eut_2016_2_40.pdf.
14. Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: Монографія. Львів: Видавництво «Райстр -7», 2018. 400 с.

Тема 7. Юрисдикційна та неюрисдикційна форми захисту прав споживачів (2 години)

Методичні рекомендації: захист суб'єктивних прав у тій чи іншій формі є об'єктивною необхідністю, оскільки видаючи норми права і цим надаючи можливість виникнення на їх основі суб'єктивних прав та інтересів, держава зобов'язана передбачити і відповідні форму їх захисту. Форма захисту права вказує на те, хто здійснює право на захист, а спосіб – як той чи інший суб'єкт захисту це робить, за допомогою яких засобів. Під формою захисту розуміється нормативно визначений порядок здійснення відповідних дій самими суб'єктами цивільного права або державними органами, які спрямовані на відновлення порушеної майнової або немайнової сфери законних інтересів та прав уповноваженої особи. Найбільш вдалим є поділ на юрисдикційні та неюрисдикційні форми захисту. Юрисдикційною формою захисту є діяльність державних чи уповноважених державою органів із захисту цивільних прав. У межах юрисдикційної форми захисту виділяють можливість захисту у загальному (судовому) чи спеціальному (адміністративному, нотаріальному) порядку. Неюрисдикційна форма захисту цивільного права – це дії фізичних та юридичних осіб без звернення до державних чи інших уповноважених органів (самозахист). Самозахист є основною неюрисдикційною формою захисту суб'єктивного цивільного права і інтересу, які підлягають правовій охороні. Право на самозахист слід розглядати як можливість особи у разі порушення свого цивільного

права або інтересу, цивільного права чи інтересу іншої особи, виникнення реальної загрози такого порушення застосувати доцільну та адекватну протидію, яка не заборонена законом і не суперечить моральним засадам суспільства та спрямована на попередження або припинення цього порушення чи ліквідацію його наслідків.

Питання для обговорення:

1. Вимоги до змісту позовної заяви про захист прав споживачів. Обов'язки позивача за позовом про захист прав споживачів.
2. Розгляд справ про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок недоліків товарів (робіт, послуг).
3. Позасудовий захист прав споживачів шляхом звернення до державних органів. Правила написання заяви та звернення про захист прав споживачів.
4. Позасудовий захист прав споживачів шляхом звернення до громадських організацій. Самозахист споживача.
5. Державний захист прав споживачів в зарубіжних країнах.

Завдання:

1. Скласти позовну заяву про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої внаслідок затримки відправлення потяга.
2. Скласти позовну заяву про відшкодування шкоди, завданої внаслідок прострочення повернення депозиту за договором

Питання для самоконтролю:

- 1) Назвіть обов'язки позивача за позовом про захист прав споживачів.
- 2) Які умови задоволення позову про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок недоліків товарів (робіт, послуг)?
- 3) Назвіть державні органи, які здійснюють захист прав споживача у адміністративному порядку.
- 4) Які основні вимоги до заяви про захист прав споживача?
- 5) Які громадські організації здійснюють захист прав споживачів?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. По місцеве самоврядування в Україні: Закон України №280/97-ВР від 21.05.1997 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення:25.08.2021р.)
4. Про звернення громадян: Закон України №393/96-ВР від 02.10.1996 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення:25.08.2021р.)

5. Горблянський В.Я. Особливості неюрисдикційної форми захисту прав споживача за договором про надання послуг. *Юридичний бюлетень*. Вип.7.ч.1.2018.С.202-209.
6. Ільків Н. В., Долинська М. С. та ін.; за заг. ред. д. ю. н. М. С. Долинської. Неюрисдикційні форми захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання: монографія. Львів : ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. 174 с. URL: <https://cutt.ly/jwotM0Xi>
7. Кот О.О. Проблеми здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав : дис. ... д-ра. юрид. Наук : 12.00.03 /НДППіП ім. Ак. Бурчака, Київ, 2017. 550 с
8. Радченко О. Деякі правові проблеми судового захисту прав споживачів фінансових послуг.*Підприємництво, господарство і право*.2016. №9. С.86-91
9. Селюк, М.В. Форми та способи захисту прав споживачів у випадку придбання ними товарів неналежної якості Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 18-19 травня 2017 р. / Редкол.: А.М. Куліш, М.М. Бурбика, О.М. Рєзнік та ін. - Суми: СумДУ, 2017. Ч.1. С. 161-165.
10. Сепаненко О.В. Процесуальні особливості судового захисту прав споживачів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №7. С.149-152.
11. Пристай Р.А., Яворська І.М. Захист прав споживачів при укладенні електронних договорів в рамках Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. Випуск 74: частина 2. 2022. С.255-261. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/02/47.pdf>*
12. Приватно-правові засади захисту прав людини у соціальній державі : монографія / за заг. ред. І. В. Чеховської. –Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. 566 с. URL:https://repository.ndippp.gov.ua/bitstream/handle/765432198/625/Теремецький%20Чеховська%20монографія_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y
13. Язвінська О. М., Іваненко Л. М., Захист прав споживачів : підручник.К. : Юрінком Інтер, 2014. 496 с
14. Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: Монографія. Львів: Видавництво «Райстр -7», 2018. 400 с.
15. Яновицька Г.Б. Альтернативні способи врегулювання спорів за участю споживачів. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 30 (69) № 3. 2019.С.58-62 URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/3_2019/12.pdf

Індивідуальні завдання для студентів денної форми навчання

1. Підібрати та проаналізувати судові рішення по наступних питаннях:

- 1) право на достовірну, повну інформацію про товари, роботи, послуги;
- 2) права споживачів на безпеку продукції (результати робіт, послуг);
- 3) правові наслідки передання товару неналежної якості;
- 4) правові наслідки передання товару з недоліками, які не можна усунути та небезпечного товару;
- 5) права споживача при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями;
- 6) права споживача у Інтернет-торгівлі;
- 7) права споживачів за договором про поставку товарів через приєднану мережу;
- 8) захист прав споживачів фінансових послуг (окрім договору про надання споживчого кредиту);
- 9) захист прав споживачів транспортних послуг;
- 10) права споживачів при укладенні договорів на виконання робіт;
- 11) відшкодування моральної шкоди у справах про захист прав споживачів.

2. Скласти бібліографічний опис наукових публікацій за поданими темами:

- 1) Законодавство ЄС у сфері захисту прав споживачів і адаптація до нього споживчого законодавства України.
- 2) Поняття «споживач» та «споживче право» у цивілістичній доктрині та законодавстві.
- 3) Система та принципи споживчого права.
- 4) Класифікація прав споживачів.
- 5) Договір як засіб забезпечення прав споживачів товарів, робіт, послуг.
- 6) Управління у сфері захисту прав споживачів та його функції
- 7) Підстави відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів.
- 8) Обставини, що звільняють продавця (виробника) від обов'язку задовольнити вимоги споживача.
- 9) Цивільно-правова відповідальність і оперативно-господарські санкції за порушення прав споживачів.
- 10) Відшкодування матеріальної та моральної шкоди у справах про захист прав споживачів.

3. Підготовка рефератів за наступною тематикою:

- Проблеми захисту прав споживачів при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями.
- Захист прав споживачів громадськими об'єднаннями.

-Компенсація моральної шкоди як спосіб захисту прав споживачів: теоретичні проблеми та практичне застосування

-Особливості реалізації контролю і нагляду у сфері захисту прав споживачів в сучасних умовах.

-Самозахист як форма захисту прав споживачів

- Договір як засіб забезпечення прав споживачів товарів, робіт, послуг

-Обставини, що звільняють продавця (виробника) від обов'язку задовольнити вимоги споживача.

-Державний захист прав споживачів в європейських країнах.

-Захист прав споживачів у цифрову епоху: міжнародний досвід

- Особливості захисту прав споживачів медичних послуг

- Особливості захисту прав споживачів житлово- комунальних послуг

- Розуміння поняття «споживач» у праві ЄС

-Засоби, форми та способи захисту прав споживачів: розмежування понять

-Захист прав споживачів фінансово- кредитних послуг

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Правовий статус споживача (2 години).

Методичні рекомендації: вивчаючи дану тему, слід виходити із того, що особливий суб'єктний склад – це та ознака, яка дозволяє віднести той чи інший цивільно-правовий договір до типу споживчого. Мова, в першу чергу, йде про споживача. У літературі справедливо зазначається, що дефініція «споживач» не отримала єдиного формулювання у законодавстві ЄС. Проте можна відзначити такі спільні ознаки цього поняття: а) суб'єктом є фізична особа, яка укладає договір, як правило, не у комерційних та професійних цілях (виключенням є відносини з надання туристичних послуг у бізнес-турі); б) суб'єктом є особа, яка безпосередньо споживає продукт, який займає кінцеву сходинку в економічному процесі. Крім того, у праві ЄС термін «споживач» застосовується до особи, якій завдана шкода неякісним продуктом (товаром, послугою). Словник української мови визначає поняття «споживач» як «особу чи організацію, що використовує, споживає якусь продукцію», а «споживати» означає «використовувати, витратити для задоволення яких-небудь потреб».

У чинному законодавстві термін «споживач» вживається досить часто, однак зміст, який вкладає в нього вітчизняний законодавець, різниться.

Питання для обговорення:

1. Поняття «споживач» та «споживче право» у цивілістичній доктрині та законодавстві.
2. Система та принципи споживчого права.
3. Класифікація прав споживачів.
4. Права та обов'язки споживачів за Законом України «Про захист прав споживачів».
5. Права споживачів, що визнані Міжнародною організацією захисту прав споживачів.
6. Право на достовірну, повну інформацію про товари, роботи, послуги та його захист.
7. Права споживачів на безпеку продукції (результати робіт, послуг).
8. Гарантії захисту прав споживачів.

Завдання:

Задача №1. Гр. Мартинець відвідав автозаправну станцію, що належить ТЗОВ «Сокар Петролеум» та мав намір придбати пальне за передплатою. Продавець (касир) відмовив йому в обслуговуванні мотивуючи це тим, що він не бачить його обличчя. При цьому, продавець ніяк не обґрунтував свої вимоги та не здійснював будь-яких посилань на публічний договір, нормативно-правові акти тощо. Чи правомірною є відмова продавця? Чи порушено права гр. Мартинця?

Задача №2 21.01.2019 споживач Ковальчук для врегулювання відносин з новим енергопостачальником прийшов за його адресою, проте не виявив за вказаною адресою Центру обслуговування клієнтів ПрАТ Харківенергозбут. Натомість виявив, що за вказаною адресою знаходиться АТ Харківобленерго, а тому вирішити свої питання з

ПрАТ Харківенергозбут не зміг, чим були порушені його права як споживача електричної енергії. **Вирішіть спір.**

Задача №3. Івасюк З. є членом ЖБК «Суднобудівник-6» та власником квартири звернулась до ЖБК «Суднобудівник-6» із заявою про надання інформації про послуги, які ЖБК «Суднобудівник-6» їй надає, в тому числі їх перелік, вартість, порядок їх надання та причини зміни. Оскільки відповідь на її запит вона не отримала, відповідач ігнорує її звернення, чим порушує її право споживача на отримання достовірної та своєчасної інформації щодо отриманих житлово-комунальних послуг, а тому просить суд зобов'язати ЖБК «Суднобудівник-6» надіслати на її адресу відповідь щодо переліку та вартості наданих послуг. **Чи підлягає позов задоволенню?**

Питання для самоконтролю:

- 1) Наведіть дефініцію «споживач» у економічному та правовому розумінні.
- 2) Які принципи споживчого права?
- 3) Які класифікаційні критерії прав споживачів?
- 4) Назвіть універсальні права споживача, передбачені Законом України «Про захист прав споживачів».
- 5) Які обов'язки споживача передбачені Законом України «Про захист прав споживачів»?
- 6) Які права споживачів визнані Міжнародною організацією захисту прав споживачів?
- 7) Які складові права споживача на достовірну і повну інформацію?
- 8) Які складові права на безпеку продукції (результати робіт, послуг)?
- 9) Назвіть гарантії захисту прав споживачів.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів. Резолюція 39/248 Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_903(дата звернення:25.08.2021р.)
2. ____ Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року №436-IV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/>.(дата звернення:25.08.2021р.)
4. Банасевич І.І. Споживчий договір. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія [Текст] / За заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. С. 237-249.
5. Банасевич І.І. Окремі аспекти поняття «споживач» в цивільному праві України. Матеріали XVII науково-практичної конференції, присвяченої 97-й річниці з дня народження доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 22 лютого 2019 року). С.148
6. Банасевич І.І. Поняття та сутність цивільних правовідносин за участю споживачів. ЮРИДИЧНИЙ БЮЛЕТЕНЬ. Випуск7. Ч. 1. 2018. С.177-182.

7. Банасевич І.І. Особливості цивільних правовідносин за участю споживачів. Дев'яті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті Є.В. Васьковського (м. Одеса, 17 травня 2019 р.). Одеса: Астропринт, 2019. С. 86-90.

8. Д'ячкова Н.А. Проблеми захисту прав споживачів у разі придбання неякісної продукції. Нове українське право. Вип. 1. 2022. С.35-40. URL:<http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/194/175>

9. Єгоричева О.Ю. Цивільно-правова відповідальність за продаж споживачам товарів неналежної якості: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 К., 2014. 20 с.

10. Пожоджук Р. Місце споживчих відносин у системі цивільного права. Підприємництво, господарство і право. № 4. 2021. С.59-65. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/10.pdf>

11. Черняк О.Ю. Цивільно-правовий статус споживача у контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 .К., 2011. 230 с.

12. Черняк О.Ю. Класифікація прав споживача за законодавством України та Європейського Союзу .Форум права. 2008. № 2. С. 458-464.

13. Черняк О.Ю. Право споживача на захист в контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу .Університетські наукові записки. 2009. № 4. -С. 70-75.

Тема 2. Особливості захисту прав споживачів за договорами про передачу майна у власність (2 години)

Методичні рекомендації: при вивченні даної теми необхідно, насамперед, виходити із того, що до основних джерел правового регулювання відносин у сфері захисту прав споживачів за договорами про передачу майна у власність належать Цивільний кодекс України та Закон України «Про захист прав споживачів». Оскільки значна частина положень даної теми вивчалася студентами у межах навчальної дисципліни «Цивільне право України», то увагу слід зосередити на проблемах правозастосування та способах захисту прав споживачів у сфері передачі майна у власність.

Питання для обговорення:

1. Права споживачів при укладенні договору купівлі-продажу.
2. Обов'язки продавця за договором купівлі-продажу.
3. Правові наслідки передання товару неналежної якості.
4. Правові наслідки передання товару з недоліками, які не можна усунути та небезпечного товару.
5. Права споживача при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями.

Завдання:

Задача №1. Максим придбав кросівки, але вдома зрозумів, що це зовсім не та модель, що йому потрібна. Він звернувся до магазину з вимогою про обмін на іншу модель, але тільки через 10 днів, тому що був у відрядженні. На цей час аналогічних кросівок не було, і Максим попросив повернути сплачені гроші, але не стільки, скільки він заплатив, а більше на 30 грн., тому що за цей час відбулося подорожчання і його кросівки коштували вже на 30 грн. більше. Продавець повернула тільки ту суму, скільки заплатив Максим. Чи правильно вчинив продавець?

Задача №2. Пенсіонер придбав холодильник, який через три місяці перестав працювати. Гарантійна майстерня зробила висновок, що холодильник не підлягає ремонту. Пенсіонер привіз холодильник до магазину і звернувся з вимогою повернути гроші, а також надав для оплати квитанції за перевезення холодильника з магазину, в магазин, у гарантійну майстерню та з майстерні. Гроші за холодильник магазин повернув, а за перевезення повертати відмовився. Чи може споживач повернути гроші?

Задача №3. Тамара Петрівна придбала 1 жовтня 2020 р. пральну машину, гарантійний строк на яку один рік. Так трапилось, що вона захворіла і потрапила в лікарню. Після лікарні тільки через місяць вона викликала майстра з гарантійної майстерні для підключення пральної машини 1 листопада 2020 р. 15 жовтня 2021 р. пральна машина зламалась. Тамара Петрівна звернулася до гарантійної майстерні з вимогою про ремонт, але їй відмовили в безкоштовному ремонті, мотивуючи тим, що гарантійний строк закінчився 1 жовтня 2021 р. Чи має споживачка у цьому випадку право на гарантійний ремонт?

Питання для самоконтролю:

- 1) Які права споживача за договором купівлі-продажу передбачені ЦК України?
- 2) Які права споживача за договором-купівлі продажу передбачені Законом України «Про захист прав споживачів»?
- 3) Які обов'язки продавця?
- 4) Які правові наслідки передання товару неналежної якості?
- 5) Які правові наслідки передання товару з недоліками, які не можна усунути та небезпечного товару?
- 6) Які права споживача при укладенні договору купівлі-продажу поза торговими та офісними приміщеннями?
- 7) Які права споживача у Інтернет-торгівлі?
- 8) Які права споживача у разі купівлі товару за зразками?
- 9) Назвіть спеціальні права споживачів за договором поставки товарів через приєднану мережу.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
4. DIRECTIVE (EU) 2019/771 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods, amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directive 2009/22/EC, and repealing Directive 1999/44/ECU .URL. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2019.136.01.0028.01.ENG&oc=OJ:L:2019:136:TOC
5. DIRECTIVE (EU) 2019/770 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services.URL. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32019L0770>
6. Абросімов С. Перспективи удосконалення правового регулювання договору купівлі-продажу в контексті рекодифікації національного цивільного законодавства та приведення у відповідність законодавства України до законодавства ЄС. *Art and Science* 2021, Vol. 1.
7. Банасевич І.І. Гармонізація приватно-правового законодавства у сфері захисту прав споживачів за дистанційними контрактами. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей*. 2019. Вип. 51. С.3-14.
8. Єгоричева О. Ю. Цивільно-правова відповідальність за продаж споживачам товарів неналежної якості: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / О. Ю. Єгоричева. – К., 2014. –20 с.
9. Михалев А. С., Мельник В. В. Права споживачів при купівлі товарів через інтернет магазин. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14060461.pdf>
10. Пожоджук Р. В. Захист прав споживачів за договором постачання електричної енергії через приєднану мережу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03.К, 2016. 20 с
11. Полуніна О. О. Процесуально- правове регулювання цивільно- правових відносин що виникають у разі укладення договору роздрібної купівлі- продажу через мережу інтернет. *Juris Europensis Scientia*. Випуск 3. 2021. URL: http://www.jes.nuoua.od.ua/archive/3_2021/10.pdf
12. Пристай Р.А., Яворська І.М. Захист прав споживачів при укладенні електронних договорів в рамках Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія ПРАВО. Випуск 74: частина 2.2022.С.255-261
13. Саванець Л. Права споживача у разі придбання товару неналежної якості за законодавством Європейського Союзу та України . *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 1 (9). 2017. С.36-42
14. Хоменко М.,Коробцова Н. Основні гарантії і механізми захисту прав споживачів під час придбання продукції через мережу Інтернет. *Підприємництво, господарство і право*.2019.№3. С.74-79

15. Хомко Л.В. Проблемні аспекти врегулювання спорів у сфері електронної комерції. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3.2021.С.236-239. URL: http://lsei.org.ua/3_2021/62.pdf

16. Черняк О.Ю. Цивільно-правовий статус споживача у контексті адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: дис. ... канд. юрид. наук: К., 2011. 230 с.

17. Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: Монографія. Львів: Видавництво «Райстр -7», 2018. 400 с.

Тема 3. Реалізація прав споживачів за договорами про надання послуг та виконання робіт (2 години)

Методичні рекомендації: в сучасному цивільному обороті послуги формують одну з найчисленніших груп зобов'язань. Серед цих зобов'язань вагомим місцем посідають споживчі послуги. Важливим регулятором цих відносин, окрім нормативно-правових актів, є договір. Тому договірні відносини у сфері послуг за участю споживачів є цікавими для вивчення та вдосконалення їх правового регулювання. При цьому чинне законодавство не містить легального визначення поняття споживчого договору і не визначає критеріїв, за якими договір, зокрема і про надання послуг, слід кваліфікувати як споживчий. Саме із цих положень слід виходити при вивченні даної теми.

Питання для обговорення:

1. Права споживачів при укладенні договорів про надання послуг.
2. Особливості захисту прав споживачів фінансових послуг.
3. Права та обов'язки споживача при отриманні споживчого кредиту.
4. Захист прав споживачів транспортних послуг.
5. Захист прав споживачів туристичних послуг.

Завдання:

Задача №1. Андрій Михайлович придбав мобільний телефон через інтернет-магазин. Магазин дав гарантію на рік. Через шість місяців телефон вийшов з ладу. Коли Андрій Михайлович звернувся до гарантійної майстерні (адреса була зазначена в гарантійному талоні) про усунення недоліку — йому відмовили, оскільки у майстерні не було договору з цим інтернет-магазином. **Якими будуть дії Андрія Михайловича?**

Задача №2. Споживач замовив телевізор через інтернет-магазин. Через два тижні він отримав повідомлення від інтернет-магазину, що таких телевізорів немає в наявності, є кращі за якістю, але необхідно доплатити певну суму. **Які права і обов'язки інтернет-магазину? На що може розраховувати споживач?**

Задача №3. Антоніна зробила зачіску у перукарні, але вона їй не сподобалась. Антоніна відмовилася сплачувати гроші за надану послугу. Перукар доводила, що зачіска виконана професійно і вимагала заплатити за роботу. Хто може вирішити цю ситуацію?

Питання для самоконтролю:

- 1) Які загальні права споживачів за договорами про надання послуг передбачені чинним законодавством?
- 2) Які особливості захисту прав споживачів фінансових послуг?
- 3) Які спеціальні права споживача фінансових послуг передбачені чинним законодавством?
- 4) Які особливості у сфері захисту прав споживачів встановлює Закон України «Про споживче кредитування»?
- 5) Які спеціальні права споживача у сфері споживчого кредитування передбачені чинним законодавством?
- 6) Які спеціальні права споживача транспортних послуг?
- 7) Які спеціальні права споживача туристичних послуг?
- 8) Які спеціальні права споживача страхових послуг?
- 9) Які права споживача у сфері виконання робіт?
- 10) Які права споживача у сфері передачі майна у тимчасове користування?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. Про споживче кредитування: Закон України від 15 листопада 2016 року URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1734-19> (дата звернення:25.08.2021р.)
4. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>
5. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр#Text>
6. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>
7. Амеліна А.С. Особливості договорів про надання фінансових послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3.2019.С.51-54
8. Банасевич І.І.Права споживачів за договорами про виконання робіт. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Випуск 42. 2016. С.34-44
9. Банасевич І.І. Споживчий договір. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія [Текст] / За заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. С. 237-249.
10. Василенко Л.П. Захист прав споживачів у сфері надання туристичних послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 11. 2022.С.171-173. http://lsej.org.ua/11_2022/37.pdf

11. Горблянський В.Я. Захист прав споживачів за договором про надання послуг автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Івано-Франківськ, 2019 .
12. Гришко У. П. Захист прав споживачів транспортних послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Івано-Франківськ, 2017. 19 с.
13. Гудима М.М. Захист прав споживачів за договором про надання туристичних послуг: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2013. 212 с.
14. Димінська О. Особливості захисту прав споживачів туристичних послуг за законодавством України та ЄС. URL: https://www.academia.edu/28919677/Особливості_захисту_прав_споживачів_туристичних_послуг_за_законодавством_України_та_ЄС
15. Жорнокуй Ю.М. Рівність становища замовника та виконавця щодо оплати та відповідальності за договором про надання послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1.2023.С.99-103. URL: http://lsej.org.ua/1_2023/21.pdf
16. Зільник Н. Договір про надання туристичних послуг: поняття та особливості. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №11. С.24-29. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/11/5.pdf>
17. Ільченко Г. О. Цивільно-правовий захист прав споживачів страхових послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. К, 2016. 20 с.
18. Ільченко Г.О. Захист прав споживачів страхових послуг: монографія / Г.О. Ільченко. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 184 с.
19. Кондратюк В. Правовий статус суб'єктів споживчих банківських правовідносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №4. С.37-42. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/7.pdf>
20. Крегул Ю. І. Захист прав споживачів фінансових послуг : монографія / Ю. І. Крегул, О. Ю. Радченко. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 264 с.
21. Лукасевич-Крутник І.С. Договірні зобов'язання з надання транспортних послуг у цивільному праві України [Текст] : дис. ... д-ра юр. наук : 12.00.03. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 502 с.
22. Слободян О. Правові засади захисту прав споживачів фінансових послуг. *Юридична Україна*, 2013 №11. С. 43 – 48.

Тема 4. Відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів (2 години)

Методичні рекомендації: вітчизняне законодавство на захист прав споживачів, яке нині налічує понад 200 законів і підзаконних нормативних актів, створює широкі можливості для захисту прав та інтересів споживачів із залученням таких інституцій, як спеціалізовані державні органи захисту споживачів, громадські організації (об'єднання) споживачів, органи технічного регулювання, органи місцевого самоврядування, суди, прокуратура і т. ін. Важливе значення для споживачів має встановлення ефективного механізму відновлення їх порушених прав. Для цього у законодавстві передбачаються

відповідні санкції щодо виробників (продавців, виконавців) і певний порядок задоволення вимог споживачів. Вивчаючи дану тему слід, у першу чергу, виходити із того, що у сфері порушення прав споживачів законодавство України передбачає наступні види відповідальності: – цивільну відповідальність (ст. 711 Цивільного кодексу України відповідальність за шкоду, завдану товаром неналежної якості, статті 8, 10, 14, 16 Закону України “Про захист прав споживачів”) – права споживача в разі придбання ним товару неналежної якості, права споживача у разі порушення умов договору про виконання робіт (надання послуг), право споживача на безпеку продукції (товарів, наслідки робіт), майнова відповідальність за шкоду, завдану дефектною продукцією або продукцією неналежної якості; – адміністративну відповідальність (статті 155–155-2, 156–156-2, 157, 159, 160, 160-2, 167-172- 1 та інші норми Кодексу України про адміністративні правопорушення); – адміністративно-господарські санкції як адміністративна відповідальність (статті 238, 239 Господарського кодексу України, ст. 23 Закону України “Про захист прав споживачів”); – кримінальну відповідальність (ст. 227 Кримінального кодексу України) та інші примусові заходи, спрямовані на захист прав споживачів

Питання для обговорення:

1. Підстави відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів.
2. Обставини, що звільняють продавця (виробника) від обов’язку задовольнити вимоги споживача.
3. Відповідальність за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів за ст.23 Закону України «Про захист прав споживачів».
4. Цивільно-правова відповідальність і оперативно-господарські санкції за порушення прав споживачів.
5. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди у справах про захист прав споживачів.
6. Адміністративно-правова відповідальність за порушення прав споживачів. Розміри та порядок накладення адміністративних стягнень.
7. Кримінально-правова відповідальність за порушення прав споживачів. Основи адвокатської та судової практики у справах захисту прав споживачів.

Завдання :

Задача №1. В. замовив кухонні меблі. Під час оформлення замовлення приватний підприємець видав чек, в якому було зазначено, що це меблі, і їх ціна. Інформації, про виготовлення меблів і строки виконання роботи не було. Строк виконання обумовлювався усно, а коли він настав, підприємець повідомив, що замовлення буде виконано тільки через місяць. Постачальник матеріалу, з якого виробляються меблі, затримав поставку. Через місяць В. отримав кухонні меблі і написав претензію до підприємця з вимогою сплатити пеню в розмірі по три відсотки від вартості всього замовлення за кожний день затримки. Підприємець йому відмовив. **Чи має право споживач на відшкодування?**

Задача №2. Споживач придбав у магазині телевізор. Через шість місяців він загорівся, згоріла кімната споживача і кімната сусіда. Висновок майстра гарантійної майстерні — недолік у телевізорі з вини виробника. Споживач звернувся до магазину про відшкодування всієї шкоди. Магазин погодився сплатити йому компенсацію, а сусіду виплачувати відмовився. **Чи має право сусід на відшкодування збитків?**

Задача №3. Споживачка придбала засіб для миття духовки. Інструкцію вона не прочитала. Взяла вологу ганчірку, засіб і почала мити духовку. Через декілька хвилин пальці на руках почали пекти і почервоніли. Споживачка змила водою засіб, але зазнала чималих опіків. **Чи може споживачка вимагати відшкодування завданої шкоди?**

Питання для самоконтролю:

1) Які підстави відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів?

2) Назвіть обставини, що звільняють продавця (виробника) від обов'язку задовольнити вимоги споживача.

3) Яка відповідальність за порушення законодавства у сфері захисту прав споживачів передбачена ст.23 Закону України «Про захист прав споживачів»?

4) Назвіть форми цивільно-правової відповідальності за порушення прав споживачів.

5) Застосування яких оперативно-господарських санкцій передбачене чинним законодавством?

6) Які основні умови відшкодування моральної шкоди у справа про захист прав споживачів?

7) Яка адміністративно-правова відповідальність за порушення прав споживачів передбачена чинним законодавством?

8) Яка кримінально-правова відповідальність за порушення прав споживачів передбачена Кримінальним кодексом України?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року №1023-XII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. (дата звернення:25.08.2021р.)
3. Баранова Л.М. Відшкодування збитків як спосіб захисту цивільних прав. URL: http://nauka.nulau.org.ua/download/el_zbirnik/1/Baranova.pdf
15. Бойко В. Б. Особливості відшкодування моральної шкоди споживачам: теорія і практика. Правова позиція. № 2 (23). 2019. С.96-105. URL: <http://www.legalposition.umsf.in.ua/archive/2019/2/13.pdf>
16. Бурлака О. С. Захист прав споживачів в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 3. 2022.С.28-33. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2022/5.pdf

17. Луспеник Д. Лідовець Р. Вішкодування моральної шкоди: деякі особливості розгляду цивільних справ. https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Lyspenyk.pdf
18. Заверуха С.В. Значення штрафної та залікової неустойки у цивільному праві. *Університетські наукові записки*. 2013. №4(48). с.180-185
19. Зверева О.В. Захист прав споживачів. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 192 с.
20. Земскова О. Цивільно-правова відповідальність за договором перевезення небезпечних вантажів. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №3. С.21-25
21. Кравців Я. Деякі важливі аспекти цивільно-правової відповідальності за введення в цивільний оборот неналежних продуктів харчування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. №4. С.35-38.
22. Менів Л.Д. Правове регулювання юридичної відповідальності за порушення прав споживачів: перспективи розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. №2. С.73-76
23. Парасюк В. М. Теоретичне обґрунтування сутності підстави цивільно-правової відповідальності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 1. 2020. С.45-49. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3444/1/парасюк.pdf>
24. Язвінська О.М. Цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів. *Економіка та управління на транспорті*. К.: НТУ, 2015. Вип.2. С. 255-261. URL: file:///D:/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96/eut_2016_2_40.pdf.
25. Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: Монографія. Львів: Видавництво «Райстр -7», 2018. 400 с.